

„RADIKALSKI GLASNIK“, št. 7. Službena obvestila Nar. rad. stranke za Slovenijo.

Naprej v radikalne vrste!

Ena beseda našim nasprotnikom. — Zakaj smo radikalni?

Politični nasprotniki Narodne Radikalne Stranke nevoščljivi radi velikega uspeha in njenega hitrega širjenja na vse strani naše Slovenije in ki so tako slabotni, da ji ne morejo delati zaprek z javno in častno politično borbo, so se poslužili nekorektnih in v kulturnem društvu nemogočih političnih metod, ter skušajo z intrigami, lažjo in različnimi nepoštenimi sredstvi škodovati naši stranki.

Zdi se, da našim nasprotnikom v njihovi zaslepljenosti ni absolutno znano, kaj je radik. stranka, kaj je vse dobrega naredila za naš ujedini narod in za ustvaritev naše močne države. Zaradi tega ji na vsakem koraku imputirajo prvič, da je koruptivna, drugič, da je velikosrbska, tretjič, pravoslavna, potem plemenska in separatistična i. t. d. radi tega hočemo mi poskusiti, da jim to za enkrat samo z nekaterimi primeri razjasnimo.

Postavimo samo nekaj vprašanj:

Komu pripadajo zasluge in kdo je bil najljubši Srbi, kateri je po balkanski vojni zelo izčrpan po svojih močeh, v grozno svetovno vojno, katere je nam vsem prinesla svobodno in ujedini državo?

Kdo je pa za vse to nosil moralno in materialno odgovornost in kdo je v najbolj kritičnih momentih naše zgodovine, ki je Srbija, ki se je do zadnje kaplje krvi borila tudi za nas, ter popolnoma izgubila svojo politično teritorijo, poln domosa in samozvesti prodiral vedno naprej z devizo — »Borimo se ne za današnji jutri, ampak za bodočnost«... To je bil gospodje naš največji državnik in politik, šef nar. rad. stranke g. Nikola Pašić, in kraljeva vlada.

Marsikateremu ne gre to vse v glavo. In zakaj? Temu je lahko najti vzrok. Radikalna je ena najmlajših političnih strank pri nas v Sloveniji. Mi pa, ki smo se s politiko do pred kratkim jako malo bavili, smo spoznavali narodno radikalno stranko samo iz nasprotnih časopisov, katerih parola je bila, da se nikdar NRS pri nas v Sloveniji ne ustanovi, še manj pa ukorenini. Toda vsa ta akcija jim je ostala brezplodna in brezuspešna. Ti gospodje niso hoteli nikdar pogledati v preteklo pozitivno delovanje NRS, katero naj nam bo garancija, kako naj se politično opredelimo, če hočemo prinesiti kar največ koristi našemu narodu.

Dve tretjini srbskega naroda kateri pripadate NRS ste uprli pogled v nas, kakor da vprašajo: zakaj murjate? Ali vam ni še jasno, na kateri način si najlažje pomagata v teh težkih političnih časih, ko se vedno stojite na eni mrtvi točki.

To ravno je nam dalo povod, da se bolj resno zanimamo, kakšna da je NRS in kateri vzroki so, da je postala najmočnejša v naši državi. Dovolj dokazov in argumentov imamo, na kako nizki stopnji je bila srbska država v kultur-

nem, političnem in ekonomskem oziru do prihoda NRS na vlado. Ni bilo treba dolgo čakati in srbska država je z neverjetno naglico procvitala in v vsakem oziru se konsolidirala, tako, da je postala vzor vsem sosednim državam, ter pri velikih in kulturnih državah na zapadu vzbudila zanimanje in zadobila simpatije, katere mi vsi danes skupno uživamo.

In tedaj, ko je Srbija z radikalno vlado na čelu razširila svoje meje, ter osvobodila svoje brate turškega jarma, si je stavila za svojo sveto nalogo, da reši tudi svoje ostale brate, ki so ječali pod avstro-ogrsko krono. To je pa rodilo svetovno vojno, ki je zahtevala od srbskega naroda nepregledne žrtve. In na tisočih grobovih in morju prelite srbske krvi se je rodila tudi naša svoboda. Ta srbski narod, ki je prenesel toliko gorja in prebolel toliko žrtev, je dal večino svoje glasove, a z njimi tudi popolno poverenje in vodstvo države v roke g. Nikole Pašića in NRS.

Po osvoboditvi, ko so se morala reševati najvažnejša in najbolj aktualna vprašanja v naši notranji in zunanji politiki, ko je bilo potrebno, da se reši razmejitveno vprašanje z vsemi sosednimi državami, uradniško vprašanje, invalidsko vprašanje, agrarno vprašanje in neskončno število drugih vprašanj in nalog, so se vse druge politične grupe potuhinile in pustile homogeni radikalni vladi, da to vse reši kakor ve in zna, in obenem, da prevzame na sebe moralno in materialno odgovornost. In po kratkem samostojnem vladanju NRS vidimo, da so gotovo vsa vprašanja s pozitivnim uspehom likvidirana. Komu naj izrečemo za to vse pohvalo? — Mogoče Radiću, ali Korošcu, ali kakemu Spahu in njima sličnim separatistom in federalistom? — Ne! Hvala šefu Narodne radikalne stranke g. Nikoli Pašiću in njegovi vladi.

Vsi naši politični nasprotniki pa so obdržali le pravico ostre kritike, ne da bi aktivno hoteli sodelovati pri reševanju državnih problemov, kateri so bili po pravici rečeno, usodopolni za obstanek naše države.

Nebroj teh in podobnih dokazov nas silijo, da stopimo v vrste najmočnejše in najbolj agilne stranke — Narodne radikalne stranke.

Kakor smo že prej omenili, so hoteli in še hočejo naši politični nasprotniki da NRS pred javnostjo oblatijo, nazivajo jo koruptivno. Mi jim to dovolimo, ker smo prepričani, da so eventualne napake, ki so zagrešene, tako minimalne in da niso vredne ene javne debate in enega javnega obračuna, v primeri za slug, ki si jih je pridobila NRS za ves naš svobodni narod.

Gospodje, vsa vaša delovanja, s katerima ste hoteli preprečiti naš rapiden razvoj v Sloveniji, so ostala brezuspešna. Mi pa slovenski radikalni našli smo vzroke, radi katerih smo in ostanemo v bodoče zavestni radikalni.

Radikal iz dežele.

Narodno edinstvo.

V nasprotnih časopisih večkrat čitamo, da je NRS »velikosrbska« in ekskluzivistična stranka itd. Na temelju tega krivega mišljenja o naši stranki, je marsikateri mnenja, da je naša stranka celo proti ideji narodnega edinstva.

Vprašanje narodnega edinstva ne spada ravno v politična vprašanja, dasi je ozko zvezano z politiko. To je čisto kulturno vprašanje. Za rešitev tega vprašanja poklicana so v prvi vrsti razna kulturno-prosvetna, ter nacionalna društva in organizacije, a nikakor in v nobenem slučaju politične stranke.

Pri nas, na žalost, mnoge politične stranke radi pomanjkanja čisto političnih načel, opravčujejo svoje delovanje samo radi tega, da rešijo to kulturno-nacionalno vprašanje, njihovo glavno orodje v borbi proti nasprotni partiji je to, da-li nasprotna stranka akceptira idejo narodnega edinstva po njenem receptu ali nekako drugače.

Borba za narodno edinstvo spada v delokrog kulturno-prosvetnih, ter naučno znanstvenih institucij; ona naj se bje med učenjaki, književniki ter drugimi javnimi delavci, a nikakor ne med političari. — Ako bi se ta borba odvila na političnem polju, tedaj bi to nacionalno - kulturno vprašanje zadobilo čisto politični karakter, a to bi namo škodilo temu vprašanju. To bi namo umetno zadrževalo ter preprečalo njeno pravilno rešenje.

Na ta način predbacivajo mnoge protivne stranke naši stranki, da je šovinstično srbska ekskluzivistična stranka, in mnogi gredo v svoji neumnosti tako daleč, da jo stavijo v isto vrsto kakor Frankovce med Hrvatmi.

Ako je radikalna stranka velikosrbska ali samosrbska, ona bi ne storila vsega tega; ona je mogla, samo ako je hotela, že takoj v začetku vstvariti Veliko Srbijo, ker je ona imela v svojih rokah vso državno oblast Srbije, in radi bi vedeli, kdo bi ji zamogel to preprečiti?

Torej, ako znamo vse to, potem nam je jasno, kako so te trditve neumestne in za našo stranko neopravičene. — Razen tega, moramo imeti vedno v spominu, da radikalna stranka ni bila nikoli šovinistična in izključno nacionalistična stranka. Ona je že v začetku svojega delovanja uvidela, da ji je vsaki nacionalizem škodljiv, ako predvsem ni socialen.

Radikalna stranka je socialistična stranka, katere je uvidela, da brez celokupnega narodnega osvobojenja in uje-

dinjenja ni mogoče urediti moderno in močno državo, katere bi omogočila pravilni in normalni, socialni in kulturni razvoj in emancipacijo naroda. Radikalna stranka si ni usvojila idejo internacionalizma, ona si je usvojila idejo narodnega radikalizma; t. j. posebno strugo v socialističnem pokretu. Ideja radikalizma prenesla je našo stranko na razmere in stanje našega naroda, in se je trudila da v okviru teh idej vodi politiko našega naroda.

Vsakemu so znani uspehi radikalne politike. Kako so ti vspehi ugodno vplivali na razvoj narodnega edinstva, o tem ni treba mnogo besed.

Trditev, da je NRS proti narodnemu edinstvu, pomenilo bi, da je mati proti svojemu rojenemu detetu.

Lj. D. Jurković.

Kaj dela dr. Korošec?

Opomin o pravem času.

Slovenska ljudska stranka z dr. Korošcem na čelu je pokazala v parlamentarni borbi še dosti smisla, sposobnosti in okretnosti za politiko. Nasprotno s politiko realizma in politične zrelosti, ki jo kaže parlamentarna skupina g. Korošca v narodni skupščini, pišejo novice in listi te skupine v Sloveniji o naših razmerah v državi tako, da prekaša Radićeve neumnosti. Zdi se, da je državna oblast v Sloveniji zelo slaba in da je državna avtoriteta omajana, ako je mogoče lausirati v časopisje žalitve in napise, ki odključuje n. pr. »Slovenca« z 22. novembra v uvodnem članku »Novi atentat«. Svoboda tiska, ustanovljena z ustavo, se zlorablja v Sloveniji v navedenih listih na najogabnejši način. Ni nam prijetno, da to ugotavljamo, ker smo g. Korošca in njegove prijatelje smatrali za umerjene ljudi, s katerimi poleg vseh razlik v pojmovanju lahko sodelujemo pri parlamentarnem in drugem političnem delu. Mislili smo, da ta skupina upošteva skupnost naše države in da stoji visoko nad partijskimi razlogi državna enota, državni ugled, državna avtoriteta, ki jo ne smemo istovetiti z nobeno stranko in tudi ne s strankarskimi pogreški, ako bi se taki recimo dogodili. Na žalost, pisanje »Slovenca« je takšno, da najresneje razmišljamo o sredstvih, s katerimi bomo te ekscese in takšne odlojne napade na državo lahko pobijali. Vsekakor bo v doglednem času izšel tiskovni zakon, ki bo nalagal odgovornost za vsa kazniva dejanja izvršena potom tiska.

»Slovenec« hudobno in lažljivo dolži srbski centralizem, češ da stremi za tem, da bi bil ogolodal in »opljačkal« kakor se fino izraža, Slovenijo in slovenske kraje do golega. Namenoma podžigava svoje čitalce, kakor da bi centralizem uničil v Sloveniji vsako samoupravo, čeprav je jasno in znano, da Slovenija ni imela kot celina nikake samouprave. Prav tako prepričuje svoje čitalce, da centralizem ruši kulturno samoupravo in celokupno stabilnost Slovenije in to samo zato, da bi mogel preiti v zaključek, da so danes Slovenci prišli iz evropskih razmer, v katerih so živeli pod Avstrijo, v azijske razmere; pri tem pa namigava na naše toli pričakovano uje-

dinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev. Povod za tako blazno klevetanje in izdajstvo nad svojo rodno državo je našel »Slovenec« v gotovih odredbah zakonskega predloga o občinski in mestni samoupravi, v katerem je po njegovem mnenju pogrešen in ogrožen princip samouprave, kakor je prazno s predlogom ki še ni prišel v razmatranje v skupščini, tako ne verujemo v ta predlog, da bi mogel imeti odredbe, kakoršne jih mu nadevle »Slovenec«. Pa to puščamo za pozneje, da to vprašanje bližje ogledamo. Na vsak način bo pa radikalna stranka, ki je vedno spoštovala in ščitila načelo samouprave, umela tudi obdržati to načelo v ujedini kraljevini. Trditev »Slovenca«, da bi se z novim zakonom zrušila samouprava, ki jo je občina upirala na temeljih avstrijskega zakona, ki pozna občinski zakon, ki je veljal za avstrijske dežele. Ako je »Slovenec« žal za tem in takimi odredbami je naravno, da mu mi ne moremo pomagati, kar nas pa napeljava, da pišemo take stvari je tista skrajna drznost, s katero piše ta list o Beogradu in o Srbiji. Tako daleč se je spozabil, da naziva našo kraljevino velikosrbski despotizem, ki ogroža kulturo, red in mir v celi Evropi in ki se mora v interesu človečanstva uničiti.

Nadejamo se, da kolebanje državnih organov napram takim izpadom proti državi kmalu preneha. Kar se pa tiče g. Korošca in njegovih tovarišev smatramo za dolžnost, da jih najresneje opozorimo na pisanje »Slovenca«, ki je prekoračilo vse meje, ki ne more ostati brez posledic!

Ena politična grupa, ki spoštuje sebe in ki želi, da jo spoštujejo tudi drugi, mora biti korektna in sicer ne samo napram državi, ampak tudi napram drugim političnim grupam. Pisarje »Slovenca« kot službenega organa Koroščeve stranke, nas vede v neugoden položaj, tako da moramo svoje mnenje o klerikalcih in njihovi politični treznosti zamenjati in da se njihovemu za držanju napram nam tudi mi preokrenemo. To na znanje dr. Korošcu in njegovim prijateljem.

(Beogradska »Samouprava«)

Mladi radikalni organizirajte se!

Osnivajte klubove Nar. Rad. Omladine.

Radikalizem se med Slovenci širi, treba da se začne z organizacijo.

V naših vrstah naj se zbere vse, kar je svežega, mladega, čiliga, idealnega. Zunaj naj ostanejo koristolovci, sebičnejši, ki iščejo samo svoje koristi, časti in službe.

Zunaj naj ostanejo vsi, ki se še drže plesnivih ideologij iz starega avstrijskega robstva.

Radikalna Omladina mora biti nositeljica svetlih idej, ki so dovele do naše svobode in jedinstva.

Radikalna Omladina je nasprotnica kapitalističnega gospodarskega reda. Ona je socialistična, ker sprejema dva osnovna načela socializma: socializacijo proizvodnih sredstev in razredni boj, to je boj vseh zatiranih, delavnih, trepih slojev z vrstami zatiralcev in izkoriščevalcev.

Narodna Radikalna Omladina pobija odločno vsak plemenski separatizem. Ona stoji na stališču narodne jedinstvenosti. Plemenske in separatistične težnje so samo posledica stare avstrijske vzgoje in ostanki srednjeveškega fevdalizma. Boj, neizprosni boj vsem tem srednjeveškim ostankom!

Narodna Radikalna Omladina je proti vsaki verski intoleranci, a tudi proti vsaki protiverski gonji. Verska

čustva in prepričanja čista in spoštuje, toda je protivna vsaki stranki na verski podlagi, pa naj bi bila katoliška, muslimanska, judovska, pravoslavna ali tudi brezverska. Radikalna stranka mora ščititi vero, kakor sploh mora ščititi in podpirati vse narodne svetinje in vsa idealna stremjenja.

Narodna Radikalna Omladina je narodna, hoče ne samo dobrobit in svobodo posameznika, ampak tudi dobrobit in svobodo celega naroda. Kakor se je doslej borila in žrtvovala za narodne ideale, tako bo tudi v bodočnosti pripravljena vse žrtvovati za narodno državo in za naše še neosvobojene brate.

Vsi, ki stoje na našem socialnem, kulturnem in državnem stališču, vsi, ki hočejo, da izginejo plemenski boji, verski antagonizmi, socialne krivice, vsi, ki hočejo, da bo naša država močna in dobro urejena, da se izvrši, kar je želel naš pesnik:

»Bog živi vse Slovence pod streho hiše ene,«

naj se združijo v radikalnih omladinskih klubih.

Od časa teoretičnih razprav moramo preiti k delu, k osnovanju klubov Narodne Radikalne Omladine.

Boj za idealizem.

Ali smemo biti idealni — ali ne smemo?

Ali smemo ljubiti domovino — ali ne smemo?

Ali smemo delati za državo — ali ne smemo?

Ali smemo delati, trpeti, žrtvovati, da se naša država lepo uredi, da vlada v nji mir in sloga, da se vsi deli naroda med seboj vse bolj spoznajo, vzljubijo, zedinijo?

Pravijo: Ne, ne smeš!

Pravijo: Ti smeš samo psovati, zmerjati, delati razdor, obrekovati, ovirati delo drugih.

Pravijo: Ti si hlapec, izdajalec, plačanec, podkupljena duša... in še mnogo takih izrazov ti namečejo na hrbet v eni sapi.

Ne smeš biti idealen, ne smeš ljubiti države in domovine, ne smeš delati po svojem prepričanju. Kakor si moral za avstrijskih časov prikrivati svoje narodno prepričanje, tako ga moraš tudi sedaj!

Ali je prinesla vojska osvobojenje, ali ga ni prinesla?

Ali moramo še sedaj trpeti, da bomo zasramovani radi našega idealizma? Ali naj v resnici velja »država«, »narod«, »domovina« kot psotka, katere se moramo sramovati?

Vzbojevati moramo boj za idealizem...

Reči moramo:

Bili so, ki so za avstrijskih časov pri vsaki priliki manifestirali svojo udanost cesarju in Avstriji. Bili so in dobro se jim je godilo.

Mi jim tega ne oponašamo.

Bili so, katerim je izraz »srbofil« pomenil velikega zločinca. Bili so in tudi po osvoboditvi se jim ni ničesar zgodilo.

Mi jim tega ne oponašamo.

Bili so, ki so navduševali sebe in druge za »sveto vojsko«, se veselili vseh avstrijskih uspehov, pevali pesmi: »vinarje zbirajmo, jih za sveto vojsko dajmo«, ter »s kanoni vas pozdravimo, vi Srbi« in tako dalje.

Bili so in godi se jim sedaj bolje, kakor se jim je poprej.

Mi jim to privoščimo!

Toda naj se pusti tudi nam, da smo drugačni. Če imajo oni svoje praktične nazore, ki so nesli pred vojno, med vojno in po vojni, naj puste tudi nam, da ostanemo sedaj, ko so naše ideje znagale njim istotako zvesti, kakor smo bili pred vojno in med vojno, če tudi nimamo od našega idealizma nobenih materialnih koristi in jih tudi ne iščemo.

Ta pravica se mora izbojevati.

Knjiga o Nikoli Pašiću.

Beogradske listi javljajo, da neki širši odbor parlamentarnega radikalnega kluba že dalje časa intenzivno zbira biografski material za knjigo o življenju šefa Narodne radikalne stranke in državnega premijera našega, g. Nikole Pašića.

Knjiga bode zelo obsežna in posebnega, največjega političnega interesa in značaja. To je tudi popolnoma razumljivo, če se pomisli, da je celo življenje in delo g. Pašića nerazdvojeno spojeno z življenjem in politično zgodovino našega naroda zadnjih nekoliko desetletij.

S požrtvovalno pomočjo svojih političnih prijateljev je g. Pašić v resnici preporočil naše politično življenje, boreč se do popolne končne pobeze za politična prava in svobode našega naroda. V tej dolgi in mučni borbi je On, s svojimi prijatelji, večkrat izpostavil tudi svoje življenje v smrtno nevarnost, vedno brez neodločnosti in strahu, v zavesti, da ta borba za pobezo njegovih osebnih in partijskih načel pomeni obenem tudi borbo in pobezo samega našega naroda proti vsem našim političnim in nacionalnim sovražnikom.

Kako sijajno in popolno zmago je v tej borbi izvojeval g. Pašić, na čelu Narodne radikalne stranke, je največji dokaz oni idealni dovršeni demokratičnem in najustavnejši parlamentarizem predvojni Srbije, kateri so ji edini omogočili moralni preporod in materialni napredek v tolikšni meri, da je do takrat majhna in vsled stoletnih bojov oslabela Srbija bila v mogočnosti prevzeti na sebe vlogo Piemonta Slovenskega Juga, ter započeti boj sedaj ne samo s pojejdincima, temveč s celim močnim imperijem, turškim, avstrijskim in nemškim.

In to nacionalno borbo junaškega in plemenitega srbskega naroda za osvobojenje njegovih zasužnjenih in potlačanih mučenikov bratov, nas Slovencev in Hrvatov — tudi to borbo je vodila Narodna radikalna stranka, pod modrim in izkusnim vodstvom g. Nikole Pašića. Venčana je ta borba z največjim mogočnim vspehom: osvobojenjem in ujedinijem celokupnega našega na-

Rešimo Sokolski Tabor!

roda v to veliko in mogočno skupno našo državo — kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev!

To so torej, da ne navajamo za sedaj obširneje, zunanji in vsem nam dobro znani rezultati narodne politike radikalne stranke in državniške modrosti njenega šefa g. Nikole Pašića.

Gospod Nikola Pašić dočkal je za vso to svojo gigantsko borbo popolno priznanje. Visoko povišan nad malenkostno in nevredno dnevno politiko, tako visoko, da do Njega ne doseže niti trohica onega političnega in moralnega blata, s katerim bi ga, v nedostatku načelnosti, hoteli oblatiti Njegovi nedostojni in nemočni politični nasprotniki. On skozi desetletja že vživa popolno zaupanje celokupnega srbskega, a sedaj tudi našega ujedinjenega naroda, bodoči ne samo šef najmočnejše naše politične partije, nego — poleg narodnega — odlikovan tudi z neizčrpnim zaupanjem Krone — obenem tudi povsod v svetu kot eden največjih politikov in državnikov, cenjeni premijer Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Knjiga o življenju g. Nikole Pašića bode najprijetnejša politična lektira in najboljši poduk za vsakogar, ki se aktivno bavi ali se samo interesuje o politični prošlosti in sedanjosti našega naroda, a kot življenjepis največjega našega političarja in državnika bode knjiga obenem tudi primer za vzgled vsem nam, katerim so na srcu ideje in ideali, katerim so g. Nikola Pašić in Narodna radikalna stranka tako resnično in požrtvovalno služili — v blagostanje in srečo vseh nas!

Ko bo knjiga izšla, bomo pravočasno obvestili o tem naše prijatelje in bralce.

Delovanje Akcijskega Odbora. Zveza Slovenije z morjem.

Na zadnji seji A. O. se je razpravljalo tudi o zvezi Slovenije z morjem. Tajnik *Ljuba Jurkovič* je poročal, da se je Trgovska in obrtna zbornica v Ljubljani obrnila na Akcijski odbor za priporočilo pri ministrstvu za obrambo, da bi se proga Kočevje—Severin—Vrbovsko, Črnomelj—Severin in Sevnica—Št. Janž dogradila do konca, v kateri namen je vložila posebno prošnjo. Trasiranje teh prog se je namreč v svrhu zveze Slovenije z morjem začelo iz Blairrovega posojila, a vsled problematičnosti tega posojila je bilo telegrafično dne 17. julija l. 1923 ustavljeno. Prošnja gre za to, da bi se nadaljnje trasiranje križilo iz rednega državnega proračuna. Ker naši kočevski tovariši to vprašanje sigurno najbolje poznajo, je tajništvo v sporazumu s predsedstvom napotilo *dr. Sajovic-a* iz Kočevja, da v tem vprašanju seji referira in stavi pismene predloge.

Dr. Sajovic poroča: »V svrhu zveze Slovenije z morjem obstojata dva pravca: Maribor—Zidani most—Sevnica—Št. Janž—Črnomelj—Severin s stransko vejo Severin—Kočevje (Ljubljana) in pa Maribor—Ljubljana—Kočevje—Brod—Moravče—morje. Prvi gre torej mimo Ljubljane in upošteva Ljubljano le po stranski progi Severin—Kočevje, drugi pa hoče z dograditvijo 44 km dolge proge Kočevje—Brod—Moravče zvežati Slovenijo z najkrajšim potom z morjem. Ta najkrajša zveza je strokovno brezhibno že iztrasirana in izračunana. Je visoko aktivna sama na sebi. Uradno ugotovljeni prirastek lesa znaša 28 vagonov dnevno. Ne gre skozi gozdove, pač v bližini gozdov, skozi mogoč obiljune kraje in sicer občine: Sivold—Črni potok, Novilazi, Banjaluka, Fara Brod na Kupi. To so jako lepi kraji, bogati lesa, vodnih sil in premoga. K temu pridejo še sosedne vse mogoč obiljune občine. Do trasiranja je bilo že jeseni 1921, v juliju 1922 so bili vsi načrti dotisnani in bi se bilo že takrat ob času Blairrovega posojila, lahko nastavilo z lopato. Mesto te pa se je na zahtevo SKS v zadnjem trenutku uzakoniло Kočevje—Severin—Vrbovsko in Črnomelj—Severin ter Sevnica—Št. Janž, pri čemer se je Vinico izpustilo. Ta proga je daljša od prve, tkzv. Musilove. Kočevje—Severin—Vrbovsko znaša ca. 60 km, Črnomelj—Severin 23 km, skupno torej nad 80 km. K temu pride še Sevnica—Št. Janž, kjer je jako težaven teren. Z uzakonjenjem Blairovega posojila se je jelo trasirati to progo; dotrasiralo se je nekako do Staroga trga (iz Kočevja), ko so bila dela vsled nesigurnosti nadaljnjih sredstev telegrafično ustavljena.

Zveza Slovenije z morjem po lastnem teritoriju, kot prvovrstna izvozna in uvozna železnica, je ena izmed življenskih potreb v Sloveniji. Vsled tega je treba to vprašanje nadvse resno proučiti. Nikakor se pa ne sme prosmatrati iz strankinih ali osebnih vidikov, ampak le iz strokovnih in gospodarskih. Vsled tega predlagam, da naša partija intervenira na merodajnem mestu, da se za trasiranje žel. prog Kočevje Severin—Vrbovsko, Črnomelj—Severin in Sev-

nica—Št. Janž dovolijo in dajo na razpolago sredstva iz rednega državnega proračuna in da se po dotrasiranju teh prog v zvezi z Musilovo (Kočevje—Brod—Moravče) po strokovnjakih in sporazumno s prizadetimi gospodarskimi korporacijami ugotovi, katere ali katera od navedenih prog je v največjo splošno korist Slovenije. (Sprejeto soglasno. Tajništvo se naloži, da ukrene takoj primerne korake.)

Objave. Poziv vsem radikalom mesta Ljubljane.

V svrhu organizacije rednega mestnega radikalnega odbora v Ljubljani pozivljamo še enkrat vse člane, da se takoj zgledajo v pisarni Akcijskega odbora N. R. S. (Wolfova ul. 1/1), kjer dode proti vplačilu od 2.50 D nove legitimacije. Vsakdo naj prinese s seboj tudi staro legitimacijo.

Pisarna je odprta od 9.—12. ter od 14.—18. ure. Tajnik sprejema stranke od 11.—12. ter od 16.—19. ure. Pri izmenjavi legitimacije se bode vsakega člana obvestilo, kateremu mestnemu radikalnemu pododboru pripada.

V smislu sklepa seje Akcijskega odbora od dne 26. oktobra t. l. ustanovilo se bode v Ljubljani osem krajevnih radikalnih pododborov, kojih predsedniki, podpredsedniki in delegati tvorijo redni ljubljanski mestni radikalni odbor, kateri ima po statutih rang okrožnega radikalnega odbora.

Iz naroda — za narod!
V Ljubljani, 27. novembra 1923.
Akcijski odbor NRS.

Predsednik:
Dr. Niko Županič, l. r.
Sekretar:
Ljubo D. Jurkovič, l. r.

Poziv!

Pozivamo vse naše pristaše, da se čimprej organizirajo v smislu navodil, ki smo jih objavili v »Radikalnem Glasniku« — »Jutranjih Novostih«. V to svrhu naj se v vseh občinah, kjer se nahaja vsaj 10 naših pristašev, organizira krajevni odbor. Želimo, da se izvrši ta organizacija na inicijativno naših pristašev. Nikdo naj se ne boji vstopiti v našo stranko; v stranko, po katere program in delu ter s pomočjo ogromnih žrtv najboljših sinov našega naroda se je ustvarila naša velika kraljevina.

Nikdo naj se ne boji delovati v stranki, kateri je narod dal preko svojih narodnih zastopnikov v roke vlado in težko dolžnost, da organizira našo mlado kraljevino, ter da ji izdela osnovne državne zakone.

Nikdo naj se ne boji vstopiti v stranko, ki je edina sposobna, da pripelje ves narod iz težkega stanja, v katerem se nahaja.

NRS je dokazala, da more potem svojih voditeljev rešiti težka finančna vprašanja, ter dovesti državo k napredku in blagostanju.

Kdor deluje za lažje in širjenje NRS, ta deluje za blagobit svojega mesta, svojega kraja, cele Slovenije in cele države.

Naprej v Narodno radikalno stranko! Moč politične stranke leži v njeni organizaciji, moč organizacije pa v disciplini in redu, ki se morata uveljaviti v vseh organizacijah.

V našem listu dobi vsak pristaš in član točna navodila, kako treba sprovesti organizacijo, kako se vpisujejo in sprejemajo člani, radi tega je potrebno, da se drže točno teh navodil.

Ko bo organizacija izvedena, prosimo, da na naslov: »Akcijski odbor NRS v Ljubljani (poštni predal 106) pošljete poročilo po sledečem formularju:

Volilni okraj:
Politični srez:
Krajevni radikalni odbor:

Na radikalnem zborovanju v
ki se je vršilo dne 1923, se je ustanovil krajevni radikalni odbor za občino

V smislu strankinega statuta izvoljeni odbor se je konstituiral na sledeči način:

Predsednik:
Podpredsednik:
Tajnik:
Blagajnik:
Odborniki (najmanj 1):

Ta krajevni radikalni odbor šteje dosedaj članov.

Za sprejemanje pošte je bil določen g. X. X. in se naj pošiljajo vsi dopisi na njegov naslov.

V dne 1923.
Tajnik: Predsednik:

POZIV.

Ker je mesto Maribor že organizovano v smislu strankinega statuta na pet krajevnih pododborov, sklicuje se na dan 5. decembra t. l. ob 8. uri zvečer v tajništvo skupna

SEJA

vseh krajevnih pododborov v svrhu konstituiranja mariborskega MEJNOG RADIKALSKOG ODBORA.

V ta odbor pošlje vsak pododbor predsednika, podpredsednika in še enega delegata.

Dnevni red:

1. Konstituiranje M. R. O.
 2. Ukrepi glede smernic za vse pododboře.
 3. Slučajnosti.
- V Mariboru, dne 28. nov. 1923.
Predsednik: *Dr. Ravnik I. r.*
Sekretar: *Janko Trošt I. r.*

Pozor!

Tajništvo Narodne radikalne stranke v Mariboru, Frančiškanska ul. 14 otvori počenš s 1. decembrom t. l. informacijsko pisarno za davčne zadeve, katero bodo vodili strokovnjaki. Somišljeniki se vabijo, da se v svojem lastnem interesu poslužujejo te ustanove, ter se posebno opozorjajo na napoved dohodnine, ki se zahteva prihodnji mesec, ter na prizive proti nje odmeri. Pisarna bo poslovala vsako soboto popoldne in v nedeljo predpoldne. Pismene vloge se takoj rešujejo. Poslovanje je brezplačno!

Širite radikalni tisk!

Na »Jutranje Novosti« katere prinašajo v rubriki »Radikalni Glasnik« službene vesti in objave vseh organizacij NRS v Sloveniji bi morali biti naročeni vsi naši člani. Stavljajo se vsem strankinim organizacijam v dolžnost, da se pobrigajo za širjenje našega lista.

V vseh kavarnah, čitalnicah, društvih in brivnicah naj naši člani zahtevajo »Jutranje Novosti«.

Z širjenjem našega tiska se širi naše ideje ter se deluje za dobrobit naroda in države! V vsakem krajevem odboru naj se ustanovi propagandna sekcija, katere naj se briga za širjenje našega lista. Te sekcije bi nabile tudi mesečnino odnosno naročnino za »Jutranje Novosti« ter bi se v tem slučaju pripisali dobiček od nabiranja naročnine vložil v blagajno odnosnega odbora.

Širite naš list, kateri vsakomur zraven tega ostalega, nudi zabavno čtivo in prinaša obči pregled razvoja vseh kulturnih, nacionalnih, političnih in znanstvenih vprašanj!

Podpirajte naš tisk!

Apeliramo na vse naše trgovce in industrijalce, da objavljajo svoje inrate v »Jutranjih Novostih«, katere se od dne do dne vedno bolj širijo ter pridobivajo vedno večji ugled.

S pomočjo obširne in velike organizacije naše stranke čitajo se »Jutranje Novosti« v vseh krajih naše kraljevine in raditega imajo inserati v našem listu prednost pred vsemi drugimi časopisi v Sloveniji.

Razen tega, da je to v interesu trgovskih in industrijskih podjetij se z inseriranjem v našem listu podpira naš tisk, kar je največja dolžnost vsakega našega člana.

Pokret NRS. Ljubljanski ORO.

Iz študentskega radikalnega kluba »Slovenski Jug«.

Dne 29. t. m. ob 8. uri zvečer se je v prostorih štud. rad. kluba »Slovenski Jug« vršilo prvo predavanje, s katerim odpiramo omenjeni klub vrsto predavanj v svrhu političnega izobraževanja svojih članov in ostale akademske omladine, katere se za to zanima.

Predaval je kolega Ljubo Jurkovič o temi: Ideologija in program Narodne Radikalne Stranke. Predavanje je bilo zanimivo in mnogoštevilno obiskano. Sledila je živahna debata.

Z zadovoljstvom pozdravljamo uspešen začetek mladega kluba, ter mu tudi v bodoče želimo mnogo uspeha.

Prvi ljubljanski radikalni pododbor v Spodnji Šiški. Po živahni agitaciji pripravljalnega odbora se vrši v petek, 30. t. m. radikalni shod, na katerem se bo izvolil prvi krajevni pododbor ljubljanskega mestnega radikalnega odbora. Naj živijo šiški radikalni!

Zagorje. Omladina občuti potrebo udeležbe v javnem političnem življenju. Uvidevajoč, da ji je to mogoče samo v veliki in dobro organizirani NRS, je povzela akcijo za organizacijo kluba radikalne omladine. Delo in zavednost nove omladine dokazuje, da bo bodočnost NRS ravno tako velika kot je njena prošlost. Živela radikalna omladina!

Dravje. Gornje-šiški KRO je sprejel visoko število članov iz Dravlj, kjer vlada živahno zanimanje za NRS. Gornje-šiški KRO se pod predsedništvom g. Pitamica živahno trudi za širjenje NRS. Naprej za blaginjo naroda in države — za napredek Slovenije!

Ali si član
Jugoslovenske Matice

Mariborski ORO.

Maribor. Radikali v Mariboru se sestajajo vsak četrtek zvečer v posebni sobi restavracije »Grajska klet«. Somišljeniki dobrodošli!

Slovenska Bistrica. KRO deluje z vso energijo za razširjanje NRS. Število članov postaja vedno večje. KRO je zaprosil akcijski odbor, da naj se interesira za ureditev uradniškega vprašanja. Prošnja je bila odposlana na glavni radikalni odbor v Beograd z drugimi predstavkami ostalih organizacij. NRS bo na tem delovala, da v mejah možnosti, uredi uradniško vprašanje tako, kakor najbolje odgovarja interesu naroda in države.

Cvetkovič. V naši občini napreduje NRO s posebnim zanimanjem tukajšnjega KRO., kateri je preko strankine organizacije v Beogradu izposloval, da se od vlade dovoli pomoč za dograditev mostu čez Pesnico, kar je v korist celi občini in narodu. NRS pomaga narodu ne samo z praznimi frazami, ampak tudi z dejanji. Širite NRS, katere je edino zmožna koristiti in dati narodu pomoč.

Javna izjava.

Podpisani *Grašč Franc*, bivši ključničar delavnice južne žel. v Mariboru, Frankopanova ulica št. 29 priznavam, da sem bil kot internacionalni socialdemokrat vedno nasproten slovenskemu pokretu in da sem kot Slovenec zelo mnogo grešil v tem oziru. Socialdemokratizem v Mariboru, ki se še ni otresel nemškega predvojnega upliva in še danes zelo bujno cvete zlasti v delavnicah južne železnice, mi je končno odprl oči, vsled česar izjavljam javno, da izstopam iz te stranke, ki stremi za tem, da obdrži nadvlado in da se Slovenci mečejo ne samo na cesto, pač pa tudi v pogubo, kar sem občutil tudi jaz sam. Ker sem sprevidel, da je edina NRS stranka tudi poštenega in zavednega slovenskega delavca, sem vstopil v to stranko in vabim vse bivše svoje somišljenike, da sledijo mojemu zgledu.

V Mariboru, dne 8. novembra 1923.
Grašč Franc, l. r.

Celjski ORO.

Trbovlje. Ob delovanju predsednika tukajšnjega KRO, g. Sitterja, zadobiva NRS vedno bolj in bolj čvrst temelj; osnovana je nadeja, da se bodo strankine zadeve z resnim delom novo izvoljenega odbora preokrenile stalno na boljše. Delavcu niso ugajale neresnosti raznih političnih demagogov, in sam prihaja do zavesti in občutja, da more zasijati delavstvu in vsem državljanom boljša usoda samo z delom v resnih strankah.

Celje. S pomočjo g. Stermečkega deluje KRO v smeri širjenja NRS v Celjskem mestu. Za malo časa se bo že izvedla organizacija SRO in ORO. Gotovalo se bo potem stranka še lepše razvijala in jačala.

Prekmurski ORO.

Murska Sobota. V celem Prekmurju vlada živahno zanimanje za NRS. Ustanovitev posebnega okrožnega radikalnega odbora je bila pozdravljena z radostjo, ker se bo na ta način mogla stranka lažje razvijati. Razmere so v Prekmurju povsem različne od razmer v ostalih okrožjih, in je potrebna v vseh ozirih posebna taktika; posebne metode glede širjenja strankinih načel, glede njene organizacije. V vsaki občini se mora ustanoviti krajevni radikalni odbor! Živjo naše Prekmurje!

Dolnja Lendava. Radi delovanja KRO in njegovega predsednika g. Kiraly se širi NRS po vseh občinah tukajšnjega okrožja. V nedeljo 2. decembra, se vrši velik radikalni shod, na katerem se bo prvič pokazala moč NRS, zavednost naših vzglednih Prekmurčanov. Zadnjo nedeljo je pričel izhajati radikalni tednik »Istina«, ki bo širil idejo radikalizma v prekmurskem narčaju in v madžarskem jeziku. Naprej v NRS!

Novomeški ORO.

Vinica. Kljub vsem težkostem je viniški KRO razširil svoje delovanje preko cele prostrane občine. Število članov se neprestano širi: nadejati se je, da se bo narod polagoma organiziral in vstopil v močno NRS. Naprej, iz naroda za narod!

Žužemberk. Naši vzgledni požrtvovalni in delovni člani gradijo tudi v tem kraju organizacijo Narodne radikalne stranke. Delo in sposobnost voditeljev odpirajo oči vsem iskrenim rodoljubom. Z zaupanjem stopajo v njene vrste. Delo za NRS znači delo za narod in za državo.

Opozorilo dopisnikom.

Dopisi, kateri so namenjeni za rubriko »Radikalni Glasnik« v »Jutranjih Novostih« morajo biti podpisani in označeni z žigom onega krajevnega odbora iz katerega pride dopis. Ponovno

prosimo vse dopisnike, da se tega točno držijo, ker se drugače ne bomo ozirali na njihove dopise.

Strankin pokret v kraljevini. Kongres Nar. Rad. Omladine.

Te dni se vrši v Beogradu kongres radikalne omladine, žal nam je, da Slovenija ne more biti na kongresu zastopana tako, kakor bi želeli mnogi radikalni omladinici iz Slovenije. Ali kljub temu hoče radikalna omladina razširiti svojo organizacijo v tukajšnjih krajih v čisti veri, da bo s tem izvršila svojo radikalno dolžnost iskrenih patriotov. Trdno smo prepričani, da bo beograjski kongres dal naši omladinski organizaciji novo smer delovanja in da bo to delovanje v korist celi naši stranki.

Radikalno omladino, katere prihaja iz vseh strani kraljevine v našo lepo prestolico, da zboruje, organizira in razširi svoje delovanje, najsrčneje pozdravljajo bratje iz Slovenije.

Želimo kongresu obilo uspeha! Naprej za končno zmago radikalne misli!

NRS v Bosni.

Iz gradačakega sreza je izstopilo lepo število volilcev iz zemljoradniške stranke, ter priglasilo svoj pristop v Narodno Radikalno Stranko. Ti naši novi člani so poslali poslanskemu klubu zemljoradnikov sledečo izjavo: »Z današnjim dnevom prenehamo biti pristaši stranke, katere ruši vse ono, kar je sezidalo s krvavo žrtvo toliko in toliko junakov. Naš narod ne sme dovoliti tega na ljubo nikomur niti na ljubo vašemu stanovskemu idealu. Ideal junaštva ter edinstva našega naroda je prvi in najvišji ideal. Uvideli smo tudi, da so vse vaše obljube, vaš program, vaša stranka, ter vse ideje, o katerih ste tako lepo govorili, samo pesek v oči. Vaš razum je preplitil in nezrel, da bi uvideval, kaj je naši mladi državi, katere ima toliko narodnih in državnih nasprotnikov, nujno potrebno. — Ti in še drugi vzroki so nas dovedli do tega, da hočemo sodelovati samo v taki politični stranki, katere dejanski zastopa interese države, katere mora biti močna in srečna. — Majka Srbija in srbski brati nam bodo učitelji — prednjaki. Ti naj nam pokažejo, komu naj sledimo in za koga naj glasujemo. In ti so nam dokazali, da je edina naša prava stranka NRS.

Nov radikalni politični tednik za Medjimurje.

V Dolnji Lendavi je začel izhajati nov radikalni politični tednik za Medjimurje v slovenskem in ogrskem jeziku: »Istina-Igazság«, v redakciji g. Jožefa Kralja.

Politično in informativno zelo dobro urejena prva številka prinaša simpatično napisan programatičen uvodnik, iz katerega citiramo le sledeče:

»Pod naslovom »Istina« je stopil na dan pravičen borec slovenskega in ogrskega prebivalstva za lendavski okraj. Slovensko in ogrsko prebivalstvo živi že več sto let skupaj, skupaj se je vzgojilo, skupno prenašalo vse težave življenja. To prebivalstvo vežejo tudi ožje zveze: skupaj je živel v času miru, skupaj v zmetnem času vojne, in je zato gospodarsko in kulturno prisiljeno eden na drugega. Ravno to so bili vzroki, da prebivalstvo tega kraja stopi v enotno politično fronto, da s skupno močjo ohrani svoje interese. Ti vzroki so dovedli, da so zaupniki 24. oktobra osnovali organizacijo Narodne Radikalne Stranke, kot organ danes vladajoče stranke, v kateri mislijo pridobiti obrambo svojih skupnih interesov, in to tem več, ker to do danes nobena nasprotna stranka ni mogla doseči...

»Istina« bo pri vladi zastopala interese našega ljudstva, dokler ne pridobi pravega parlamentarnega zastopstva ono ljudstvo, katero so ukrali brezdušni Radičevi agitatorji, kateri so se dali izvoliti za zastopnike naroda, ali so pozabili tli tla, kjer se rešava usoda ljudstva — v parlament!

Za odklonitev naših nekrivlj je samo ena pot in sicer začeta pot, vspešno pa je naše delo samo tedaj, če z ramo ob rami se vujemo eden poleg drugega. Naše geslo bodi vsledar in povsod: »Kdor ni z nami — on je proti nam!«...

Našem novemu časnikarskemu tovarišu želimo popoln uspeh v težki, pa vzvišeni borbi za velika načela NRS, katere je ne samo največje doprinesla osvobojenju in ujedinjenju celokupnega našega naroda v eno močno državo, ampak je tudi z vso svojo slavno dednjo tradicijo in delom v sedanjosti dokazala, da je edina v stanju dovesti naš narod do blagostanja, in povesti ga k še slavnjejši bodočnosti.

Iz naroda — za narod!